

УДК 658.152

Н.М. Форкош
Національний університет
харчових технологій

ОСОБЛИВОСТІ ТА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

Розглянуто особливості розробки інвестиційної стратегії. Визначені функції інвестиційної стратегії. Проаналізовано принципи розробки ефективної інвестиційної стратегії підприємства. Розкрито проблеми, що виникають на різних етапах формування інвестиційної стратегії. Визначено оптимальні шляхи управління інвестиційною стратегією підприємства.

Ключові слова: Інвестиційна стратегія, функції, етапи формування, шляхи розробки, інвестиційна привабливість.

The features of development of investment strategy are considered in the article. Lighted up description of functions of investment strategy. Principles of development of effective investment strategy of enterprise are analysed. Problems which arise up on the different stages of forming of investment strategy are exposed. Certainly optimum ways of management investment strategy of enterprise.

Key words: Investment strategy, functions, forming stages, investment attractiveness.

Сучасний стан економічного розвитку України характеризується динамічністю та невизначеністю економічних, політичних та соціальних процесів, що безпосередньо впливають на діяльність підприємства та змушують його виважено обирати шлях інвестиційного розвитку та здійснювати пошук ефективного управління інвестиційною стратегією. Обрання ефективної інвестиційної стратегії не можливе без розуміння особливостей самого поняття інвестиційної стратегії.

Процес управління інвестиційною стратегією потребує детального аналізу та розуміння його теоретичних принципів, що забезпечують ефективність функціонування інвестиційної стратегії на підприємстві. Так Череп А.В. вважає, що інвестиційна стратегія являє собою систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, обумовлених загальними завданнями його розвитку й інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення [1].

З позиції Б.М. Щукіна інвестиційна стратегія є довгостроковим узагальненим планом управління капіталом. Вона обирається відповідно до стану макроекономічного середовища, інвестиційного ринку, самого інвестора, сфери його бізнесу та ділових інтересів [2].

Особливість стратегії інвестиційної діяльності підприємства, як зазначає П.Г. Клівець [3, с. 194], виявляється у формуванні інвестиційного портфеля (сукупності цінних паперів, що належать юридичній або фізичній особі), який забезпечує підтримання матеріально-технічної бази, товарно-матеріальних запасів підприємства на рівні, необхідному для постійного нарощування його конкурентного статусу. Під час формування інвестиційної стратегії з'ясовують необхідність технічного переоснащення, модернізації, реконструкції підприємства, ефективні напрями цих робіт, терміни їх здійснення, обсяги потрібних коштів, джерела їх отримання.

Постановка завдання. Забезпечення ефективного функціонування підприємств не можливе без розроблення інвестиційної стратегії та заходів її реалізації. В статті досліджується проблема визначення інвестиційних пріоритетів підприємства та послідовність дій при формуванні та реалізації інвестиційної стратегії.

Результати. На нашу думку, інвестиційна стратегія поєднує в собі як риси довгострокового плану управління капіталом, так і являє собою генеральний план, основою якого є система довгострокових цілей пов'язаних з отриманням прибутку та розширенням виробництва.

© Н.М. Форкош, 2010

Різні підприємства дотримуються різних інвестиційних стратегій, що визначається дією чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, типом загальноорганізаційної стратегії, іншими функціональними стратегіями тощо.

Інвестиційна стратегія повинна відбивати специфіку підприємства, його порівняльні переваги, а також можливості, що виникають у результаті динамічних змін в економічній ситуації галузі, країни та світу.

Актуальність розробки інвестиційної стратегії визначає кардинальна зміна цілей операційної діяльності підприємства, пов'язана з новими комерційними можливостями, що відкриваються. Реалізація таких цілей вимагає зміни асортименту, виробничих потужностей, впровадження нових технологій, освоєння нових ринків збуту продукції тощо. У цих умовах істотне зростання інвестиційної активності підприємства й диверсифікованість форм його інвестиційної діяльності повинні носити прогнозований характер, що забезпечується розробкою чітко сформульованої інвестиційної стратегії.

Система управління інвестиційною стратегією реалізує свою головну мету й основні задачі шляхом здійснення певних функцій [1]. Ці функції поділяються на дві основні групи, які визначені комплексним змістом системи управління інвестиційною діяльністю:

Функції інвестиційного менеджменту як управлінської системи. Ці функції є складовими частинами будь-якого процесу управління поза залежністю від виду діяльності підприємства, його організаційно-правової форми, розміру, форми власності тощо. В теорії управління ці функції характеризуються як загальні.

Функції інвестиційного менеджменту як спеціальної області управління підприємством. Склад цих функцій визначено конкретним об'єктом даної управлінської системи. Теорія управління розглядає ці функції як специфічні. Управління інвестиційною діяльністю підприємства має кілька типових функцій, які визначаються метою реалізації обраної стратегії.

Інвестиційна стратегія завжди пов'язана з поточним станом підприємства, його діючою технічною, технологічною та фінансовою базою, здійснюваною фінансово-господарською діяльністю. Навіть якщо приймається рішення нічого не змінювати на підприємстві, то це теж є стратегія, яка має бути обґрунтована, досліджена та сформована [4.]

Процес управління інвестиційною діяльністю базується на певному механізмі. Механізм інвестиційного менеджменту представляє собою систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації інвестиційних рішень підприємства. В структуру механізму інвестиційного менеджменту входять наступні елементи:

- ринковий механізм регулювання інвестиційної діяльності підприємства. Цей механізм формується, насамперед, у сфері інвестиційного ринку (у першу чергу, ринку цінних паперів), а також товарного ринку (у першу чергу, ринку засобів виробництва, предметів праці і готової продукції) у розрізі окремих їхніх сегментів;

- державне нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності підприємства. внутрішній механізм регулювання окремих аспектів інвестиційної діяльності підприємства. Механізм такого регулювання формується в рамках самого підприємства, відповідно регламентуючи ті чи інші оперативні управлінські рішення з питань ефективності його інвестицій. Так, ряд аспектів інвестиційної діяльності регулюється вимогами статуту підприємства [1].

Існують й інші підходи щодо управління інвестиційною діяльністю [4]. В цьому випадку механізм управління інвестиційною діяльністю слід розглядати, як систему основних складових, що регулюють процес розробки та реалізації інвестиційних рішень підприємства. До структури цього механізму входять:

- ринковий механізм саморегулювання та ціноутворення на основі попиту і пропозиції на інвестиційних ринках;

- державне нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності;

- внутрішній механізм регулювання інвестиційної діяльності підприємства (за окремими напрямками інвестування регулювання здійснюється за допомогою розроб-

леної інвестиційної стратегії та цільової інвестиційної політики, внутрішніх нормативів та вимог до інвестиційної діяльності за окремими її аспектами);

– система конкретних методів управління, за допомогою яких передбачається досягнення конкретних результатів інвестиційної діяльності.

Ефективний механізм здійснення підприємством інвестиційної діяльності дає змогу з максимальною швидкістю досягати поставлених цілей та вирішувати основні завдання розвитку економіки підприємства, що сприяє результативному виконанню конкретних функцій управління інвестиційною діяльністю, повна і послідовна реалізація яких є надійною запорукою активної інвестиційної політики та ефективної господарської діяльності підприємства.

Об'єктами інвестиційного планування можуть бути: постановка цілей інвестиційної діяльності й вироблення інвестиційної стратегії підприємства, розподіл і перерозподіл інвестиційних ресурсів відповідно до змін зовнішнього й внутрішнього середовища, визначення необхідних стандартів інвестиційної діяльності тощо [5].

Дослідження макроекономічних умов здійснення інвестиційної діяльності й прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку. При цьому особливу увагу приділяють дослідженню (оцінюванню) правових умов здійснення інвестиційної діяльності у країні стосовно окремих форм інвестицій, а також проведенню детального аналізу чинників, що формують кон'юнктуру інвестиційного ринку за окремими сегментами, пов'язаними з діяльністю підприємства [6].

Формування інвестиційних цілей та розробка стратегічних напрямків інвестиційної діяльності підприємства. Розробка стратегічних напрямків інвестиційної діяльності базується на системі цілей цієї діяльності. В процесі розробки послідовно вирішуються наступні завдання:

- визначення співвідношення різних форм інвестування на окремих етапах перспективного періоду;
- визначення галузевої спрямованості інвестиційної діяльності;
- визначення регіональної спрямованості інвестиційної діяльності [7].

На основі проведеного дослідження зовнішнього інвестиційного середовища і прогнозу кон'юнктури інвестиційного ринку формується система цілей та основних напрямків інвестиційної діяльності на тривалу перспективу, а також визначаються пріоритетні завдання, що вирішуватимуться у найближчий період господарювання.

Наступним кроком є формування портфелю реальних та фінансових інвестицій підприємства, що включає: пошук і оцінювання інвестиційної привабливості окремих реальних проектів та інвестиційних якостей фінансових інструментів і вибір найбільш ефективних, забезпечення необхідних обсягів інвестиційних ресурсів відповідно до розробленої стратегії їх формування, оптимізація інвестиційного портфелю та його оцінювання і прогнозування ефективності за критеріями прибутковості ризику, ліквідності тощо [4].

Ступінь інвестиційної привабливості промислового підприємства є індикатором, значення якого дозволяють зробити висновки потенційним інвесторам щодо необхідності і доцільності вкладення фінансових коштів саме в даний об'єкт.

В економічній літературі до сьогодні не вироблений єдиний підхід до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість» та її взаємозв'язків з конкурентоспроможністю підприємства, його сталим розвитком. Аналіз джерел [8] та проведене теоретичне дослідження дозволили провести уточнення поняття «інвестиційна привабливість». Інвестиційну привабливість слід визначати як комплекс різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватись в залежності від: цілей інвесторів; виробничо-технічних особливостей підприємства, в яке інвестуються кошти; економічного розвитку підприємства в минулому, на теперішній час, а також очікуваного в майбутньому економічного розвитку [9].

Значна увага при розробленні інвестиційної стратегії повинна приділятися забезпеченню необхідних обсягів інвестиційних ресурсів. Для реалізації цієї функції необхідно

спочатку спрогнозувати загальну потребу у фінансових коштах, необхідних для реалізації стратегії підприємства. Оптимізація інвестиційного портфелю та його оцінювання і прогнозування ефективності за критеріями прибутковості, ризику, ліквідності тощо. Такі об'єкти інвестування, як різноманітні цінні папери, мають бути спочатку оцінені та систематизовані з позиції інвестиційних якостей, потім проводяться розрахунки їхньої реальної ринкової вартості та обираються найбільш ефективні.

Наступним кроком є реалізація інвестиційних програм розвитку підприємства, що включає: обґрунтування термінів інвестування та оперативне управління реалізацією окремих інвестиційних проектів, моніторинг (поточний контроль) реалізації окремих інвестиційних програм підприємства, підготовку та прийняття управлінських рішень щодо реінвестування капіталу [4].

Реалізація інвестиційної програми включає в себе: оперативне управління інвестиційними проектами, моніторинг реалізації інвестиційної програми та корекцію інвестиційної діяльності [10]. При оперативному плануванні відбувається узгодження і затвердження інвестиційних проектів у відповідності з фінансовими можливостями підприємства, здійснюється контроль щодо повноти і коректності наданих документів за проектами, виконаних розрахунків ефективності [11].

Обґрунтування термінів інвестування полягає в розробленні календарних планів здійснення проектів, плануванні бюджетів і коригуванні конкретних інвестиційних програм. З огляду на це важливим є моніторинг (поточний контроль) реалізації окремих інвестиційних програм підприємства. На основі безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для проведення аналізу, планування і підготовки оперативних управлінських рішень за всіма аспектами інвестиційної діяльності підприємства, виявляються причини відхилень від запланованих показників (визначення фактичної ефективності інвестиційних проектів, що реалізуються, щодо обсягів випуску продукції, термінів реалізації намічених заходів тощо).

Висновки. Управління інвестиційною стратегією підприємства — підсистема управління, яка охоплює головні сфери інвестиційного процесу, а саме: планування інвестиційної діяльності, організаційний і фінансовий контроль інвестиційних проектів, аналіз їх доцільності та ефективності, інтеграцію та координацію діяльності підрозділів для реалізації інвестиційних цілей підприємства. Такий підхід дає можливість розглядати управління інвестиційною стратегією як концепцію ефективного управління інвестиційним процесом на підприємстві. Контроль необхідно здійснювати не на одному етапі, а зробити його інструментом моніторингу на кожному етапі, що дозволить підвищити якість підготовки та прийняття управлінського рішення щодо інвестування капіталу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Череп А.В.* Інвестознавство: Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2006. — 398 с.
2. *Щукін Б.М.* Інвестування: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2004. — 228с.
3. *Клівець П.Г.* Стратегія підприємства: Навч. посіб. — К.: Академвидав, 2007. — 320 с.
4. *Федоренко В.Г.* Інвестознавство: Підручник. — 3-тє вид., доп. — К.: МАУП, 2004. — 480с.
5. *Ганашиліна Т.О., Фіщенко О.М.* Сутність і задачі інноваційного планування / Сучасні тенденції менеджменту в Україні: правові та економічні аспекти/ Дон. НТУ, Каф. менедж. і госп. права. — Донецьк, 2008 р., с. 85—86.
6. *Основи інвестиційного менеджменту: Методичні рекомендації з курсу «Корпоративні системи» / Упоряд. Г.О. Доленко, В.А. Заславський, О.О. Тимашов.* — К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. — 46 с.
7. *Черваньов Д.М.* Менеджмент інвестиційної діяльності підприємства: Навч. посіб. — К.: Знання-Прес, 2003.

8. *Майорова Т.В.* Інвестиційна діяльність: навч. пос. — Київ: ЦНЛ, 2004. — 376 с.
9. *Лазарева Т.Д.* Дисертаційна робота. Донецький національний технічний університет (науковий напрям: Економіка і підприємництво). www.nbuu.gov.ua.
10. *Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М.* Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. — Херсон, 2003.
11. *Файзов А.В.* Особливості контролінгу інвестиційної діяльності на підприємстві. — Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль. www.nbuu.gov.ua.

Форкош Н.М. — forknadya@yandex.ru

Надійшла до редколегії 15.04.2010 р.

*Стаття рекомендована до друку
д-ром екон. наук, проф. Мостенською Т.Л.*